

Η Carouse**l**FILMS παρουσιάζει

Το έργο ζωής

του PETER WATKINS

Η ΚΟΜΜΟΥΝΑ

La Commune (Paris, 1871)

Η Carouse**l**FILMS παρουσιάζει

για ταινία του
Peter Watkins

Η ΚΟΜΜΟΥΝΑ

LA COMMUNE

PARIS, 1871

full version

Από 28 Απριλίου στην Ταινιοθήκη της Ελλάδος
Ιερός Οδού 48, Στάση ΜΕΤΡΟ Κεραμεικός, τηλ. 210 36 09 695

13 PRODUCTION

Στην αυθεντική, ολοκληρωμένη μορφή
των 345 λεπτών
Ένα διαφορετικό κινηματογραφικό γεγονός

Τρίτη Εβδομάδα Προβολών

2001, 345 λεπτά, ασπρόμαυρο, Γαλλικά

Σκηνοθεσία: Peter Watkins

Ερμηνευτές: 210 ερασιτέχνες ηθοποιοί

Σενάριο: Agathe Bluysen και Peter Watkins

Φωτογραφία: Odd Geir Saether

Σκηνικά: Patrice Le Turcq

Μοντάζ: Peter Watkins, Patrick Watkins

Παραγωγή: 13 Production, La Sept – Arte,

Le Musee d'Orsay, INA

«Υπάρχει και σήμερα μια κομμούνα, στην επόμενη γωνιά, μας προκαλεί να την επισκεφθούμε, να πάρουμε θέση κι αυτή την φορά να καταφέρουμε κάτι καλύτερο από το να ασχολιόμαστε με τις Βερσαλλίες.

Ο Γέητς το εξήγησε όσο πιο εμφιασμένα γίνεται:

«Μέσα στα όνειρα αρχίζει η ευθύνη».

Peter Watkins

«Αυτό το έργο του αριστερού μοντερνισμού (που συνοψίζει όχι μόνο τον Μπρεχτ και τον Βερτόφ, αλλά και τα πρώιμα Σοβιετικά φιλμ όπως και τον Γκοντάρ) είναι ταυτοχρόνως άμεσο και αυτοπαθές.

Ο Watkins ξαναστήνει την ιστορία μέσα από τα ίδια της τα συντρίμια.

Όπως και τα γεγονότα που καταγράφει, η Κομμούνα είναι ένας θρίαμβος της αυθόρμητης δράσης.»

Jonathan Hoberman, Village Voice

«Την αυγή της 18ης του Μάρτη το Παρίσι ξεσηκώθηκε με το βροντερό σύνθημα "Ζήτω η Κομμούνα!". Τι είναι η Κομμούνα, αυτή η Σφίγγα που τρομοκρατεί τα μυαλά των αστών;»

Karl Marx

«Αν οι επαναστάσεις του 20ου αιώνα έφεραν τόσο πολλά στοιχεία από τις αστικές επαναστάσεις και τις επαναστατικές ιδέες του 19ου αιώνα, κι αν η Κομμούνα του 1871 ήταν η μόνη επανάσταση που ανήκε, ουσιαστικά και όχι χρονολογικά, στον 20ο αιώνα, κι ο εικοστός αιώνας την αρνήθηκε, τότε μπορούμε να ελπίζουμε πως η Κομμούνα του Παρισιού θα είναι το "σημείο εκκίνησης" των επαναστάσεων του 21ου αιώνα.»

Έλλη Παππά

«Αποσβολωτικό! Ένα ηρωικό επίτευγμα.»

LA Weekly

«Ένα κάλεσμα στα όπλα. Θέση απαραίτητη.»

Village Voice

«Μια υπέροχη, ορμητική, καθηλωτική εμπειρία. Ένα ζωτικό κομμάτι film making»

Variety

«Τολμηρό και μοναδικό»

New York Post

«Πιθανόν η πιο τολμηρή κινηματογραφική γραφή που επιχειρήθηκε ποτέ.»

Village Voice

«Τολμηρή, συγκλονιστική ανάπλαση της Παρισινής Κομμούνας, της σύντομης εξέγερσης των εργατών και της εθνοφρουράς, το 1871, που για ένα σύντομο διάστημα κατάφερε να δημιουργήσει μια σοσιαλιστική κοινωνία, βασισμένη στη δικαιοσύνη και την πραγματική ελευθερία του πολίτη. Αποτέλεσμα μια τολμηρή, εκπληκτική, ανεπανάληπτη, οπτικά συναρπαστική ταινία-ποταμός (διαρκεί σχεδόν έξι ώρες), που στις μέρες μας αποκτά μια ξεχωριστή επικαιρότητα.»

**** - Ν.Φ. Μικελίδης – ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

«Διπλή η ευχαρίστηση για όποιον μπει στον κόπο (και πιστέψτε με, αξίζει τον κόπο και με το παραπάνω) να παρακολουθήσει το βωρο saga του πρωτοπόρου Γουότκινς, το τελευταίο του έργο, που γύρισε το 2000».

**** - Θ. Κουτσογιαννόπουλος – LIFO

«Μια ανεπανάληπτη κινηματογραφική εμπειρία. Η απόλυτη Ιστορική ταινία.»

****1/2 – Χ. Μήτσης - ΑΘΗΝΟΡΑΜΑ

1870. Οι δυνάμεις των Πρώσων του Μπίσμαρκ κατανικούν τον Γαλλικό στρατό της Δεύτερης Δημοκρατίας. Η αποδυναμωμένη Γαλλική κυβέρνηση καταφεύγει στις Βερσαλλίες. Εργάτες και ριζοσπάστες διανοούμενοι ελέγχουν το Παρίσι, διενεργούν εκλογές, νομοθετούν και διοικούν την πόλη. Δυο μήνες μετά (σε επτά ημέρες που έμειναν στην Ιστορία ως η «Ματωμένη Εβδομάδα», οι δυνάμεις του Μπίσμαρκ μαζί με τους Γάλλους κυβερνητικούς θα τους συντρίψουν. Χιλιάδες Κομμουνάροι, άνδρες, γυναίκες και παιδιά σκοτώνονται στις οδομαχίες, ακόμα περισσότεροι καταδικάζονται, εκτελούνται, φυλακίζονται ή εξορίζονται.

Μέσα σε μια γιγαντιαία αποθήκη στα εργατικά Παρισινά προάστια (συμπωματικά εκεί στεγάζονταν τα στούντιο του Ζωρζ Μελιές), ο Peter Watkins συγκεντρώνει 200 ερασιτέχνες (μεταξύ τους, πολλοί «άνθρωποι χωρίς χαρτιά» από την Αλγερία, την Τυνησία και το Μαρόκο). Μαζί θα προσπαθήσουν να ανασυνθέσουν τα γεγονότα της Άνοιξης του 1871, της ανόδου και της πτώσης της Παρισινής Κομμούνας.

Το έργο – ποταμός του Watkins ερευνά αυτή την ξακουστή, σύντομη, ρομαντική μα και τραγική περίοδο, τότε που οι φτωχοί Παριζιάνοι εργάτες εξεγέρθηκαν ενάντια στην αστική Γαλλική Κυβέρνηση η οποία υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει το Παρίσι και να εγκατασταθεί στις Βερσαλλίες. Οι δραματικές εξελίξεις «καλύπτονται» από δυο τηλεοπτικά συνεργεία: Η «Εθνική Τηλεόραση των Βερσαλλιών», παρουσιάζει την επίσημη εκδοχή των γεγονότων, η «Κομμούνα TV», μεταφέρει τις απόψεις των επαναστατημένων Κομμουνάρων.

Το τολμηρό αριστούργημα του Watkins, επαναστατικό σε φόρμα και περιεχόμενο, κινείται ανάμεσα στο παρόν και στο παρελθόν και μας υποχρεώνει να αντιπαρατεθούμε με τις όποιες εκ του ασφαλούς, αντικειμενικές αναγνώσεις της Ιστορίας και να αντιμετωπίσουμε τις αναπόφευκτες αντανάκλασεις της στο σήμερα.

Κανείς δεν μπορεί να μείνει ίδιος μετά την εμπειρία της «Κομμούνας».

ΓΙΑΤΙ ΑΥΤΟ ΤΟ ΦΙΛΜ, ΤΩΡΑ;

«Διανύουμε μια εξαιρετικά ζοφερή περίοδο της ανθρώπινης Ιστορίας. Ο συνδυασμός του μεταμοντέρνου κυνισμού (που αποκλείει κάθε ουμανιστική και κριτική σκέψη από το εκπαιδευτικό σύστημα), της καθαρής απληστίας που εκτρέφει η καταναλωτική κοινωνία και της ανθρωπιστικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής καταστροφής με την μορφή της παγκοσμιοποίησης, αύξησαν δραματικά τις συμφορές και την εκμετάλλευση των ανθρώπων που ανήκουν στον αποκαλούμενο «Τρίτο Κόσμο». Επίσης, ο αποβλακωτικός κομπορμισμός και η προτυποποίηση που προκαλεί η κυριαρχία του οπτικοακουστικού στον πλανήτη, συνεργούν στη δημιουργία ενός κόσμου όπου η ηθική, οι αρχές, η συλλογικότητα και η αφοσίωση (εκτός αυτής προς τον ομορτισμό) θεωρούνται «παλιομοδίτικα». Η κατάχρηση και η οικονομική εκμετάλλευση αποτελούν πλέον τον κανόνα (ο οποίος διδάσκεται ακόμα και στα παιδιά). Σ' έναν κόσμο σαν κι αυτόν, τα γεγονότα του 1871 στο Παρίσι, αντιπροσωπεύουν ακόμα την ιδέα της αφοσίωσης σε έναν αγώνα για έναν καλύτερο κόσμο, την ανάγκη για μια κάποια μορφή συλλογικής Ουτοπίας – κάτι που ΕΜΕΙΣ χρειαζόμαστε απελπισμένα όπως ο ημιθανής χρειάζεται αίμα. Έτσι γεννήθηκε η σκέψη για ένα φιλμ που θα έδειχνε αυτή την αφοσίωση.

Peter Watkins

Η ΚΟΜΜΟΥΝΑ ΤΟΥ PETER WATKINS

Η «Κομμούνα» αποτελεί το τελευταίο φιλμικό κεφάλαιο στην σαραντάχρονη πολεμική του Peter Watkins εναντίον της κυρίαρχης φόρμας του οπτικοακουστικού (την «μονοφόρμα» όπως και ο ίδιος την αποκαλεί), των συντηρητικών επιλογών των μεγάλων studios (ακόμα και των υποτιθέμενων «προοδευτικών»), της «αντικειμενικής» θεώρησης και ανώδυνης, «τουριστικής» οπτικοποίησης της Ιστορίας που επιβάλλεται στον θεατή από τις κάθε μεγέθους οθόνες, της διαμόρφωσης της κοινής γνώμης και της χειραγώγησης της μεγάλης μάζας από τα ΜΜΕ.

Η περιπέτεια της ταινίας ξεκίνησε το 1998, μαζί με τον Γάλλο παραγωγό Πωλ Σααντούν (μεταξύ άλλων συμπαραγωγό στο *Satantango* και τις «Αρμονίες του Βερκράιστερ» του Μπέλα Ταρ, ενώ η παρέμβασή του πρακτικά έσωσε και τον «Άνθρωπο από το Λονδίνο» του Ούγγρου σκηνοθέτη). Η χρηματοδότηση του εγχειρήματος (ως συνήθως όταν πρόκειται για τον Watkins) υπήρξε το πιο δύσκολο κομμάτι. Οι περισσότεροι μεγάλοι τηλεοπτικοί σταθμοί αρνήθηκαν οποιαδήποτε ανάμειξη (ο υπεύθυνος χρηματοδοτήσεων του BBC απλά δήλωσε πως «Δεν μ' αρέσουν οι ταινίες του Watkins»). Τελικά, το Μουσείο του Ορσύ που εκείνη την εποχή ετοιμάζε μια έκθεση για την Παρισινή Κομμούνα διέθεσε τα απαιτούμενα κεφάλαια.

Τα γυρίσματα έγιναν σε ένα παλιό εργοστάσιο του Μοντρέιγ, στο Ανατολικό Παρίσι. Εκεί βρίσκονταν παλιότερα τα στούντιο του Ζωρζ Μελιές. Οι χώροι χρησιμοποιούνταν από την θεατρική κολλεκτίβα «*La parole errante*» που παρουσίαζε τις δημιουργίες του Γάλλου δραματουργού και ποιητή Αρμάν Γκατί.

220 άνθρωποι, στην πλειονότητά τους χωρίς καμιά προηγούμενη ερμηνευτική εμπειρία επιλέχθηκαν για τους πολλούς ρόλους της ταινίας. Πολλοί από αυτούς έρχονταν από την επαρχία, διατηρώντας τις τοπικές διαλέκτους και τους ιδιωτισμούς (οι επαρχιώτες έπαιζαν άλλωστε σημαντικό ρόλο στην Παρισινή Κομμούνα). Με αγγελίες στον συντηρητικό τύπο, Παριζιάνοι συντηρητικών απόψεων επιλέχθηκαν για τους ρόλους των αντιπάλων της Κομμούνας.

Το σετ, μια σειρά από δωμάτια και διαδρόμους, αναπαράστησε το 11^ο διαμέρισμα, μια φτωχική Παριζιάνικη συνοικία. Ο σχεδιασμός ισορροπούσε ανάμεσα στον ρεαλισμό και την θεατρικότητα. Οι λεπτομέρειες στα ρούχα και στις πατινές των τοίχων προσέχθηκαν ιδιαίτερα, από την άλλη, τα τελειώματα των σκηνικών και οι γυμνοί τοίχοι ήταν ορατά, κρεμαστά φώτα νέον χρησιμοποιήθηκαν έτσι ώστε η κίνηση της κάμερας ανάμεσα σε ανθρώπους και σκηνικά να μη συναντά εμπόδια. Έτσι, ο διευθυντής φωτογραφίας Οντ Γκάιρ (συμμετείχε και στο *Edvard Munch*), μπορούσε απερίσπαστος να πετύχει τα μεγάλα μονοπλάνα με διαρκή κίνηση που απαιτούσε ο Watkins.

Πολλούς μήνες πριν τα γυρίσματα, οι ηθοποιοί ερεύνησαν εξαντλητικά ό,τι στοιχείο υπήρχε διαθέσιμο σχετικά με την Κομμούνα. Από τα Ιστορικά γεγονότα ως τον ρόλο των γυναικών και της Εκκλησίας, τα προβλήματα ύδρευσης και αποχέτευσης της εποχής, ντοκουμέντα συζητήσεων και διαφωνιών στις συνελεύσεις κ.ο.κ. Στη συνέχεια οι ηθοποιοί σχημάτισαν ομάδες ανάλογα με τους ρόλους τους (στρατιώτες, εργάτες κλπ.) και συζητούσαν για τους χαρακτήρες που ερμήνευαν αλλά και τη σύνδεση της Κομμούνας με τη σημερινή κοινωνία. Ουσιαστικά αναφέρονταν στις δικές τους προσωπικές ιστορίες κι αυτή η μέθοδος αποτέλεσε κεντρικό άξονα του φιλμ.

Τα γυρίσματα ήταν ακόμα μια συλλογική εμπειρία. Συζητήσεις, διαφωνίες, αντιδράσεις, φιλμάρονται σε μεγάλες λήψεις. Οι ηθοποιοί αυτοσχεδιάζουν, φορές αλλάζουν γνώμη αλληλεπιδρών, εγκαταλείποντας την πόζα και την τεχνική, φτάνοντας σε καθαρά προσωπικά ερωτηματικά για τη σημερινή κοινωνία, αυτός ήταν ο στόχος εξαρχής.

Είναι χαρακτηριστικό πως μετά το τέλος των γυρισμάτων, πολλά μέλη του καστ συνέχισαν να συναντιούνται και να συζητούν για την Κομμούνα, τα σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα υπό το πρίσμα της εμπειρίας που βίωσαν.

Η διάρκεια είχε υπολογιστεί στις 2 ώρες. Η μέθοδος του Watkins και οι αλληλεπιδράσεις κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων δημιούργησαν μια νέα δυναμική. Ο Watkins επιλέγει τον δύσκολο δρόμο, γνωρίζοντας τους κινδύνους μιας εκ νέου περιθωριοποίησης της δουλειάς του. Πράγματι, το ARTE, μετά από ατέλειωτες ώρες διαφωνιών με το στυλ, την αισθητική, την φόρμα της «Κομμούνας» πραγματοποιεί μια και μόνη προβολή που τελειώνει στις 4 το πρωί. Το φιλμ δείχνει χαμένο, πέρα από σποραδικές ειδικές προβολές. Η αναγνώριση του Peter Watkins, κυρίως μέσα από τις προσπάθειες του Scott Macdonald και του Joseph Gomez, ξαναφέρνει στο προσκήνιο την «Κομμούνα» όπως και όλο το έργο του κι έτσι μόλις στα τέλη της δεκαετίας του 2000 η «Κομμούνα» βρίσκει τον δρόμο της προς το μεγαλύτερο κοινό.

Peter Watkins (από τα γυρίσματα της «Κομμούνας»)

PETER WATKINS

Μέχρι πριν μερικά χρόνια, το όνομα του Peter Watkins ήταν σχεδόν αδύνατο να βρεθεί ακόμα και στα πιο αξιόπιστα κινηματογραφικά αλμανάκ. «Η περιθωριοποίηση του Peter Watkins» αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα αίσχη της σύγχρονης κριτικής» ανέφερε στο έργο του για τον μεγάλο δημιουργό ο κριτικός Scott Macdonald. Η κατά μέτωπο σύγκρουση του Watkins με τα μεγάλα στούντιο, την κυρίαρχη αισθητική, τα δαιμόνια που εισήγαγε σε ταραγμένες εποχές, η επιμονή του για μια διαλεκτική, δημιουργική κι αντικοφορμιστική αντιμετώπιση της Ιστορίας, τον οδήγησαν στην πλήρη περιθωριοποίηση με το έργο του να μένει δυσεύρετο «στα κουτιά». Χρειάστηκαν κάποια μεγάλα αφιερώματα της σινεματέκ του Οντάριο, του Φεστιβάλ της Λαρσρέλ, και επίμονες προσπάθειες θεωρητικών όπως ο John Gianvito, ο Joseph Gomez και ο Scott Macdonald, έτσι ώστε το ευρύτερο κοινό αλλά και οι επαγγελματίες του χώρου να ανακαλύψουν έναν από τους πιο ανήσυχους και παραγωγικούς δημιουργούς των τελευταίων 40 χρόνων.

Γεννήθηκε στο Σάρεϊ, προάστιο του Λονδίνου το 1935 και σπούδασε υποκριτική στην Βασιλική Ακαδημία. Οι βραβευμένες του ταινίες μικρού μήκους τον οδήγησαν στο BBC μαζί με τον Τζον Σλέσσιντζερ και τον Κεν Ράσελ. Μετά το «Culloden» ένα νεωτερικό ψευδοντοκιμαντέρ για την σφαγή των Χαιλάντερς, γυρίζει το «War Game», ένα φιλμ για τις συνέπειες μιας υποτιθέμενης πυρηνικής επίθεσης στην Αγγλία. Στο 1966, εν μέσω του Ψυχρού Πολέμου, το έργο θεωρείται «ηττοπαθές» και η μετάδοσή του απαγορεύεται (για τα 20 επόμενα χρόνια). Όμως το War Game βραβεύεται με Όσκαρ και η φήμη του νεαρού Βρετανού απογειώνεται. Παρά την απαγόρευση, ο διευθυντής του BBC παραβρίσκεται στην απονομή των Βραβείων της Αμερικανικής Ακαδημίας, αδημονώντας να παραλάβει το αγαλματίδιο για το War Game. Ο Watkins (απών από την απονομή), ήδη συζητημένο όνομα στο Χόλυγουντ, έχει ζητήσει από την στενή του φίλη Ελιζαμπεθ Τέιλορ να παραλάβει αντ' αυτού το βραβείο εξαγριώνοντας ακόμα περισσότερο την διεύθυνση του BBC και η καριέρα του Watkins στην Μεγάλη Βρετανία τελειώνει οριστικά.

Στις Η.Π.Α., τα μεγάλα στούντιο έχουν ήδη τσεκάρει το όνομα του εξαιρετικά ταλαντούχου και ξεχωριστού δημιουργού. Η MGM αναλαμβάνει την παραγωγή του νέου του σχεδίου. Το «Privilege», η ιστορία ενός ποπ ειδώλου που χρησιμοποιείται από τα μέσα για την χειραγώγηση του μεγάλου κοινού, σφυροκοπείται ανελέητα από την κριτική και αποσύρεται γρήγορα. Ο Watkins, το 1971, παρουσιάζει το επόμενο «αμερικάνικο» έργο του. Το «Punishment Park», παρουσιάζει την εφιαλτική εικόνα μιας πολωμένης Αμερικής στο άμεσο μέλλον, όπου ειδικά στρατοδικεία καταδικάζουν συνοπτικά τους αντιρρησίες σε εγκλεισμό σε «Πάρκα της τιμωρίας». Οι πρώτες προβολές του έργου ξεσηκώνουν θύελλα διαμαρτυριών από τους συντηρητικούς, ο Watkins κατηγορείται ως «πράκτορας των Σοβιετικών», το φιλμ εξαφανίζεται από τις αίθουσες και ο Watkins τελειώνει το κεφάλαιο Η.Π.Α.

Τα επόμενα χρόνια, ήδη «χαρακτηρισμένος» από το σύνολο της οπτικοακουστικής βιομηχανίας, καταφεύγει στη Σκανδιναβία, όπου με μεγάλη δυσκολία και ελάχιστα κεφάλαια γυρίζει το «Edvard Munch» ένα μοναδικό πορτραίτο του μεγάλου εικαστικού, που έμελλε να χαρακτηριστεί η καλύτερη βιογραφία στην Ιστορία του σινεμά, μαζί με το «Αντρέι Ρουμπλιόφ» του Ταρκόφσκι. Παρά τα θερμά, λόγια του ίδιου του Μπέργκμαν («το έργο μιας ιδιοφυίας»), το φιλμ περιορίζεται σε κάποιες προβολές στα τοπικά κανάλια. Θα ακολουθήσουν το «Freethinker» (5ωρη βιογραφία του Αυγούστου Στρίντμπεργκ), το «Eveningland» και το «Warriors» (αλληγορικές πολιτικές ταινίες για τις μελλοντικές δυστοπίες). Ο Watkins πλέον έχει περιθωριοποιηθεί πλήρως, Αρχίζει ένα 14ωρο ντοκιμαντέρ, το «Journey», ένα οδοιπορικό σε όλο τον κόσμο με μάρτυρες του ειρηνιστικού κινήματος. Τα γυρίσματα ολοκληρώνονται, αλλά το φιλμ παραμένει ακυκλοφόρητο ως σήμερα. Ζει πλέον στη Λιθουανία. Το 2000 επιστρέφει στη Γαλλία και γυρίζει την Κομμούνα. Το σχεδόν εξάωρο ασπρόμαυρο έργο θα αποτελέσει και το κινηματογραφικό κύκνειο άσμα του. Θα συνεχίσει μέχρι σήμερα την ασυμβίβαστη αντιπαράθεσή του με τα media, ολοκληρώνοντας το δοκίμιο «Media Crisis».